

مصاحبه 1) اعتبارسنجی منابع کتاب‌های طب سنتی یک ضرورت است

دکتر محسن ناصری رییس مرکز تحقیقات کارآزمایی بالینی طب سنتی دانشگاه شاهد و موسس انتشارات طب سنتی ایران معتقد است کتاب‌های حوزه طب سنتی باید از منابع معتبر سنتی و علمی گردآوری شده و در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرد.

به گزارش خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا)، موسس انتشارات طب سنتی ایران گفت: طب سنتی ایران که برگرفته از فرهنگ ایران و اسلام است، یک مکتب طبی کامل و پویاست که جهان را به عنوان نظام احسن و آفریده خالق علیم و حکیم می‌نگرد و پزشکی را از بابت تسلط و احاطه او به علوم مختلف و درک صحیح او از جهان هستی حکیم نامیده است.

وی با اشاره به قدمت هزارساله طب سنتی ایران ادامه داد: ریشه‌های مکتب طب سنتی ایران به بیش از هزار سال قبل می‌رسد و طبق نقل سیریل الکوود مورخ پزشکی طب سنتی ایران قبل از طب یونانی وجود داشته است و ایرانیان اصول آن چیزی را که طب یونانی نامیده شد، به یونانیان تعلیم دادند و در ایران قدیم وضعیت طب پیشرفته‌تر از آشور بود.

دکتر ناصری با یادآوری آثار مکتوب و نظریات بزرگان طب سنتی ایران گفت: آثار ابن سینا، علی بن عباس اهوازی، ابن ابی المصادق نیشابوری، سید اسماعیل جرجانی و عمادالدین محمود شیرازی در حدود هشت قرن محور آموزش و درمان دانشگاه‌های پزشکی طب در غرب و شرق جهان بود.

رییس مرکز تحقیقات کارآزمایی بالینی طب سنتی دانشگاه شاهد با بیان اینکه طب سنتی ایران تا سال‌های نه چندان دور یکی از روش‌های رایج درمان بیماران بوده است افزود: امروزه طب سنتی مورد استقبال چشم‌گیر پزشکان، محققان و عموم مردم قرار گرفته است و همین امر ضرورت ساماندهی به نشر کتب طب سنتی ایران را بیشتر می‌کند.

وی با اشاره به چاپ بسیاری از کتاب‌هایی که به اسم طب سنتی خرافات را ترویج می‌کنند گفت: مطالب بسیاری از این کتاب‌ها هیچ سندیت تاریخی و علمی ندارد و جز رواج پاره‌ای خرافات و ضربه‌زدن به طب سنتی ایران هیچ نتیجه‌ایی نخواهند داشت.

وی با تأکید بر این که کتاب‌هایی که برای عموم مردم چاپ می‌شوند گفت: کتاب‌هایی که در این حوزه تألیف می‌شوند باید علاوه بر بیان ساده و گویا، معتبر و مبتنی بر منابع مورد تأیید باشند.

دکتر ناصری ادغام مناسب طب سنتی ایران با سیستم بهداشتی درمانی کشور، از طریق توسعه سیاستگذاری و برنامه‌های مناسب در رابطه با طب سنتی از طریق بازشناسی طب سنتی و محافظت و صیانت از دانش بومی طب سنتی را امکان‌پذیر دانست و گفت: این روند از طریق گسترش ثبت و نگهداری دانش سنتی بومی، شامل توسعه نشر کتاب‌های طب سنتی و کتابخانه‌های طب سنتی دیجیتال و ایجاد شبکه ملی اطلاع‌رسانی طب سنتی ممکن خواهد شد.

وی در ادامه با اشاره به رویکرد انتشارات طب سنتی در راستای گسترش فرهنگ طب سنتی گفت: این انتشارات با چاپ بیش از 30 کتاب در این زمینه سعی در احیا میراث مکتوب طب سنتی ایران دارد و با ژرف‌نگری در احیا طب سنتی ایران و توسعه منطقی آن می‌کوشد.

موسس انتشارات طب سنتی ایران با معرفی کتاب «مروری بر کلیات طب سنتی ایران» افزود: طب سنتی ایران علمی است که با دیدگاهی خاص و زبانی تخصصی، سلامت و راه حفظ آن و بیماری و راه درمان آن را تعریف کرده است و برای فهم صحیح و کامل آن باید زبان آن را شناخت.

ناصری گفت: کتاب «مروری بر کلیات طب سنتی ایران» با همین هدف نگاشته شده است و با توجه به مخاطبان کتاب که عبارت از جامعه علمی گروه علوم پزشکی و سایر محققان علاقه‌مند این حوزه است و احتمالاً برای نخستین بار به متون طب سنتی مراجعه می‌کنند، تلاش شده است تا ضمن حفظ اصالت و مبانی اصولی، با روشی متناسب با نیاز دانشگاهیان امروزی به آسان‌سازی مطالب پردازد.

وی با بیان این که برخی کتاب‌های این حوزه برای عموم مردم تألیف شده‌اند گفت: کتاب «حفظ سلامتی از دیدگاه طب سنتی ایران» با هدف افزایش دانش مردم در زمینه حفظ سلامتی و روش زندگی از دیدگاه طب سنتی ایران تألیف و منتشر شده است.

دکتر ناصری با تأکید بر اهمیت نظارت بر تألیف و نشر کتاب‌های طب سنتی گفت: چاپ این کتاب‌ها به منزله استفاده خودسرانه از روش‌های مختلف درمانی دارویی و غیردارویی، گیاهی و تأخیر در درمان بیماری نیست. استفاده از روش‌های غیرمنطقی و عدم مشورت با پزشک معمولاً نتایج مفیدی به بار نمی‌آورد و گاهی خطرات غیر قابل جبران، ثمره آن خواهد بود. طب سنتی ایران، مکتبی است که توجه عمده اش به حفظ سلامتی است و حکما و دانشمندان طب سنتی ایران، در تعریف طب «حفظ سلامتی» را بر «بازگرداندن سلامتی» مقدم داشته‌اند.

انتشارات طب سنتی ایران در سال 1389 با هدف احیای نسخ طبی جهت اشاعه فرهنگ و همچنین دانش بومی طب سنتی ایران با همت آقای دکتر محسن ناصری تأسیس شده است.

مصاحبه 2) توجه به آثار ابن سینا طب سنتی ایران را احیا می‌کند

محسن ناصری، مدیر گروه طب سنتی ایران ابن سینا را نابغه‌ای در علم آموزی خواند و گفت: باید آثار بزرگانی چون ابن سینا را در سطح دانشگاهی وارد کنیم. با تصحیح، بازنویسی و ترجمه این آثار می‌توانیم طب سنتی ایران را بار دیگر به جهانیان بشناسانیم.

دکتر ناصری در گفت‌وگو با خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا)، ابن سینا را نابغه‌ای دانست که در 10 سالگی به آموختن طب پرداخت و تأثیر زیادی بر پزشکی در سراسر جهان گذاشت.

وی افزود: ابن سینا طبابت را علمی آسان دانسته و بعد از فراگیری دانش در این علم گفته که در آن به افق‌های جدید از علاج دست یافته است که به وصف نمی‌آیند.

مدیر گروه طب سنتی ایران درباره علم آموزی ابن سینا و رسیدن به جایگاهی ارزشمند در علم گفت: وی بر اثر تجربه و رفت و آمد با بیماران به چنین جایگاهی رسید و توانست در سن پایین افرادی را معالجه کند که طبیبان بزرگ آن دوران هیچ راهی برای درمانشان نیافته بودند.

به گفته ناصری، دقت و پشتکار بالایی این سینا یکی دیگر از دلایل موفقیت این دانشمند بود. ناصری درباره این موضوع توضیح داد: وی حدود دو سال در کتابخانه‌ای به‌طور شبانه‌روزی مطالعه کرد که بیش از یک میلیون نسخه کتاب در آن

بود. وی در آن جا به تمام علوم روز دسترسی پیدا کرد و به گفته خود توانست علوم موجود را گسترش دهد.

مؤلف کتاب «خوز و خوزی در مکتب پزشکی ایران» دیدگاه ابن سینا درباره پزشکی را زیبا توصیف کرد و گفت: تعریفی که ابن سینا از پزشکی ارائه می‌دهد نیز تأمل برانگیز است. وی پزشکی را علمی برای حفظ صحت بدن انسان می‌داند و معتقد است باید کاری کرد که بیماری به وجود نیاید و پزشکان باید به گونه‌ای تربیت شوند که در نهایت حضورشان سبب شود مردم اصول زندگی صحیح را رعایت کنند و کمتر به بیمار مبتلا شوند نه این که فقط به فکر درمان باشند.

دکتر ناصری افزود: ابن سینا 6 اصل را سرلوحه کار طبابت می‌داند که ورزش و فعالیت بدنی، تغذیه مناسب و تدبیر خواب و بیداری از مهم‌ترین موارد آن هستند. نکته شا این توجه این است که ابن سینا زمانی بر ورزش و فعالیت بدنی تأکید می‌کرد که اکثر مردم در زندگی روزمره هم فعالیت و تحرک بدنی زیادی داشتند و از نظر پزشکی تمرکز زیادی بر این موضوع نشده بود اما ابن سینا فعالیت بدنی را وارد اصول پزشکی و حفظ سلامت می‌کند تا اهمیت آن را نشان بدهد.

وی ادامه داد: مدیریت تغذیه افراد و تدبیر خواب و بیداری هم موضوعات دیگری بودند که به عقیده ابن سینا افراد می‌توانند با رعایت آن‌ها از بیماری پیشگیری کنند.

وی از دور ماندن طولانی مدت آثار بزرگانی چون ابن سینا، ابوالحسن طبیبی و رازی در دانشگاه‌های کشور انتقاد کرد و گفت: در پنج سال اخیر این اجازه داده شده که سخنان این بزرگان وارد جامعه علمی و دانشگاهی کشور بشود و به واسطه همین تغییر طب سنتی هم در حال احیا شدن است.

نویسنده کتاب «مروری بر کلیات طب سنتی ایران»، درباره تلاش‌های صورت گرفته برای احیای طب سنتی در کشور توضیح داد: بخش‌های مختلفی هستند که در سال‌های اخیر به چاپ آثار طب سنتی کشور پرداخته‌اند. انجمن «احیای میراث مکتوب طب سنتی ایران» هم در همین راستا 27 اثر از آثار حکمای کشور را به چاپ رسانده که برخی از عناوین این مجموعه آثار ابن سینا هستند.

وی درباره میزان دسترسی به آثار ابن سینا گفت: تمام این کتاب‌ها امروزه در دسترس‌اند اما از برخی از این آثار فقط نسخه خطی بر جای مانده و بعضی از آن‌ها هم بازچاپ نشده‌اند که نیازمند توجه بیشترند.

مؤلف کتاب «درمان بیماری‌های پرئودنتال در طب سنتی ایران» درباره مشکلات پیش رو برای تصحیح و انتشار این کتاب‌ها گفت: مهم‌ترین نکته در این بخش، دشواری تحقیق و تصحیح این آثار است اما حرکتی که به تازگی برای شناساندن آثار بزرگانی چون ابن سینا انجام شده در سال‌های آینده به ثمر خواهد نشست و تمام این آثار به زبان امروزی در دسترس پزشکان و علاقه‌مندان قرار خواهند گرفت.

ناصری منابع موجود در طب سنتی را نیازمند به‌روز شدن دانست و گفت: انتشار این آثار به زبان امروزی به همیاری مسوولان و اهل قلم نیاز دارد و ما هنوز در آغاز راه هستیم.

وی تعداد دستیاران طب سنتی کشور را حدود 150 نفر در دانست و گفت: این تعداد در جامعه پزشکی که بیش از 160 هزار عضو دارد بسیار ناچیز است در حالی که طب سنتی می‌تواند در کنار پزشکی مدرن کمک زیادی به جامعه بکند.

دکتر ناصری طب سنتی و جدید را جدا از هم ندانست و اظهار داشت: هر دو یک منشا و هدف دارند و الهی‌اند. در برخی موارد طب سنتی و در برخی مسایل طب جدید پویاتر است. ادغام این دو با هم می‌تواند در نهایت به سود جامعه پزشکی باشد این در حالی است که طب جدید به تازگی بر مسایلی دست یافته که قرن‌ها پیش در طب سنتی به آن پرداخته شده بود و البته طب سنتی هم از درمان کامل برخی بیماری‌های پیشرفته ناتوان است.

وی افزود: طب یکی از بخش‌های فرهنگی هر ملت است و موضوعی است تمام مردم با آن سروکار دارند. احیای طب سنتی هم احیای بخشی از فرهنگ کشور است و از نظر تاریخی و علمی ارزش‌های زیادی دارد.

مدیر گروه طب سنتی ایران افزود: طب سنتی چینی هم‌اکنون در تمام جهان شناخته شده و کشور ما هم باید گام‌هایی در شناساندن طب سنتی خود بردارد که تصحیح و ترجمه کتاب‌ها یکی از این مواردند. زبان متون قدیمی سنگین است و به همین دلیل در احیای میراث مکتوب طب سنتی ایران در صددهم این آثار را در سه بخش تصحیح، بازنویسی و ترجمه در اختیار علاقه‌مندان قرار دهیم.

وی تألیف این آثار به زبان غیرفارسی را ضروری و نیازمند فعالیتی دسته‌جمعی دانست و افزود: در طرح بین‌المللی در صددهم کتاب‌ها را به زبان‌های زنده دنیا مانند انگلیسی، چینی و عربی ترجمه کنیم و طب سنتی ایران را بار دیگر به جهانیان بشناسانیم.

دکتر محسن ناصری، دارای مدرک دکترای تخصصی فارماکولوژی از دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تهران و مدیر گروه طب سنتی ایران در دانشگاه شاهد است.

مدیریت گروه تدوین بخش کلیات «درسنامه طب سنتی» در معاونت آموزشی و امور دانشجویی وزارت بهداشت، راه‌اندازی و مدیریت گروه طب سنتی ایران در دانشکده پزشکی دانشگاه شاهد، راه‌اندازی داروخان طب سنتی بیمارستان شهید مصطفی خمینی تهران، عضویت در شاخه طب اسلامی و سنتی فرهنگستان علوم پزشکی، عضویت در «شورای آموزشی پزشکی سنتی و مکمل» وزارت بهداشت بخشی از فعالیت‌های اجرایی دکتر ناصری است.

کتاب «خوز و خوزی در مکتب پزشکی ایران» اثر مشترک ناصری و فرزانه غفاری از تولا دات انتشارات المعی در بخش پزشکی بیستمین دوره جایزه کتاب فصل برگزیده شده است.